

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

**FORMUŁA DO 2014
(„STARA MATURA”)**

**JĘZYK POLSKI
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MPO-R1**

Tworzenie informacji

Napisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Temat: 1. Na podstawie analizy fragmentu *Sklepów cynamonowych* Brunona Schulza wyjaśnij, w jaki sposób bohater postrzega rzeczywistość. Zwróć uwagę na językowy kształt tekstu.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

Punktacja

1. Rozpoznanie wstępne, np.:

0–2

- opis magicznej eskapady, wędrówki przez nocne miasto,
- poetyckość obrazowania / proza poetycka,
- tekst autora z okresu XX-lecia międzywojennego,
- konwencja wspomnienia z przeszłości, autobiograficzność narratora,
- elementy opisu świata: miasto, szkoła, jazda dorożką.

2. Bohater i jego postrzeganie rzeczywistości, np.:

0–7

- dziecięce pragnienie poznania, ciekawość,
- fascynacja nocą, tym, co na ogół zakazane (*Miałem nadzieję, że zdołam nie spostrzeżony przekraść się... , prywatne mieszkanie dyrektora*),
- zachwyty (*Z podziwem i czcią stałem przed tym przepychem*),
- poczucie nieopisanego szczęścia, wyzwolenia (*Byłem szczęśliwy*),
- dziecięca kreacyjna wyobraźnia pod wpływem nastroju chwili (*cisza tych pustych salonów pełna była tylko tajnych spojrzeń, kilka dorożek... jak kalekie, drzemiące kraby*),
- inicjacyjny charakter wędrówki: samodzielność, wolność, wieczór, ważna misja (poszukiwanie portfela),
- poddanie się wspomnieniom (nocne lekcje rysunku z profesorem Arendtem),
- ważniejsze przeżywanie niż działanie (*nocne seanse pełne były dla mnie tajemnego uroku, Nie zapomnę nigdy tej jazdy świetlistej w najjaśniejszą noc zimową*).

3. Sposób ukazania rzeczywistości postrzeganej przez bohatera, np.:

0–9

- zderzenie elementów znanych z niezwykłymi (ulica, sklepy – noc, księżyc),
- nieznana strona rzeczywistości (*przed oczami mam tylną i nigdy nie widzianą stronę gmachu gimnazjalnego*),
- dominujący motyw światła księżycowego (*księżyc, zagrzebany w pierzyny obłoczków, światło księżycy, rozpuszczone w tysiącnych barankach*),
- motyw labiryntu: „kolana” i zakola korytarzy,
- przestrzeń zmienna, dynamiczna, metamorficzna,
- przestrzeń odrealniona, groteskowa, oniryczna (*Konstelacje stały już stromo na głowie*),
- asocjacyjność: przestrzeń wywołuje skojarzenia i wspomnienia,
- przestrzeń dominująca nad bohaterem, pochłaniająca go (*nie mogłem porozumieć się z nim co do celu drogi*),
- przestrzeń zamknięta (szkoła) i otwierająca się (miasto, niebo),
- zmysłowość opisu (zapachy, dźwięki lub cisza, kolory nieba i miękkość dywanów, chłód śnieżnej, gwiazdzistej nocy),
- nieliniarna koncepcja czasu (*Wśród sennych rozmów upływał niespostrzeżenie czas i biegł nierównomiernie, robiąc niejako węzły w upływie godzin, polykając kędyś całe puste interwały trwania*),

- l) pustka, brak ludzi w przestrzeni (z wyjątkiem przywołanego wspomnienia profesora i odrealnionego dorożkarza – jak święty Mikołaj) – symbol samodzielności doświadczania, ale i samotności,
m) baśniowość.

4. Językowe ukształtowanie wypowiedzi, np.: **0–5**

- a) narracja w 1. osobie,
b) złożona składnia (wykwintność języka poetyckiego, a nie język dziecka),
c) plastyczność opisów – nasycenie wyrażeniami poetyckimi,
e) środki służące dynamizacji przestrzeni,
f) personifikacja księżycy, porównania dorożek do krabów (nadanie fantastyczności),
g) konwencja oniryzmu podkreślana przez czasowniki (*Powietrze stało się lekkie, Droga stała się stroma, Las cały zdawał się...*),
h) liryzacja prozy.

5. Podsumowanie **0–3**

pełne, np.: dostrzeżenie odejścia od realizmu i wykorzystania konwencji onirycznej w kreowaniu obrazu świata i dziecięcego bohatera; wskazanie różnorodności przeżyć bohatera; określenie roli języka w kreowaniu obrazu świata; (3)

częściowe, np.: dostrzeżenie wykorzystania konwencji onirycznej w kreowaniu obrazu świata i dziecięcego bohatera; wskazanie różnorodności przeżyć bohatera lub określenie roli języka w kreowaniu obrazu świata; (2)

próba posumowania, np.: dostrzeżenie wykorzystania konwencji onirycznej w kreowaniu obrazu świata i dziecięcego bohatera lub wskazanie różnorodności przeżyć bohatera, lub określenie roli języka w kreowaniu obrazu świata. (1)

Temat 2. Dokonaj analizy i interpretacji porównawczej wierszy Zbigniewa Herberta *Mój ojciec* i Tadeusza Nowaka *Jak się przed tobą wytłumaczę*. Zwróć uwagę na kreacje podmiotu mówiącego, sposoby przedstawienia postaci ojca i relacji między synem a ojcem.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia tekstów, np.:

Punktacja
0–1

- a) liryka bezpośrednia,
b) postać ojca – kluczowa dla konstrukcji utworów,
c) złożoność relacji między ojcem a synem,
d) elementy autobiograficzne,
e) poezja współczesna.

Mój ojciec

2. Kreacja podmiotu mówiącego, np.:

0–4

- a) „ja” liryczne, ale też „my” liryczne (mówienie w imieniu całej rodziny),
b) sentymentalny powrót do „odległych czasów” – rola pamięci,
c) świat ukazany z perspektywy dziecka,
d) pogodne spojrzenie na świat,
e) wrażliwość, bogata wyobraźnia,
f) rola zmysłów (wzrok, węch),
g) funkcja epitetów metaforycznych,
h) baśniowość (przywołanie postaci Sindbada, latający dywan).

3. Sposób przedstawienia postaci ojca, np.:**0–4**

- a) postać barwna, magiczna (związane z nią zapachy, smaki),
- b) ukazany poprzez szczegół (np. wąskie wargi),
- c) dar wyobraźni,
- d) podróżnicza pasja,
- e) życie we własnym świecie,
- f) uwięzienie w mieszczańskim modelu życia,
- g) udręka codzienności,
- h) podejmowanie prób ucieczki,
- i) nierozumiany przez otoczenie,
- j) doświadczanie goryczy powrotu do rzeczywistości,
- k) dynamika życia z ojcem – nieustanne zmiany,
- l) rola przedmiotów – charakteryzują ojca (książki, atlasy, tytoń) oraz świat, który go więzi (firanki, pantofle, klucze),
- m) rola środków stylistycznych – obrazowość, budowanie portretu ojca.

4. Sposób przedstawienia relacji między synem a ojcem, np.:**0–3**

- a) dominująca w tekście postać ojca (rola tytułu),
- b) fascynacja ojcem i jego światem,
- c) próba zrozumienia jego postawy i zachowań,
- d) empatyczność syna (wie, co czuje ojciec),
- e) tęsknota za światem dzieciństwa,
- f) wieloznaczność i tajemniczość zniknięcia ojca,
- g) znaczenie fotografii,
- h) liczne przeciwstawienia (np. świat wyobraźni – świat realny, codzienność – egzotyka, zamknięta przestrzeń domu – nieograniczona przestrzeń marzeń, baśniowość – codzienność).

Jak się przed tobą wytłumaczę**5. Kreacja podmiotu mówiącego, np.:****0–4**

- a) człowiek dojrzały,
- b) porzucenie rodzinnego domu,
- c) rozliczanie się z własnym życiem,
- d) poczucie winy, smutek,
- e) zagubienie w świecie,
- f) wyobrażenie spotkania z ojcem,
- g) rola apostrofy otwierającej wiersz,
- h) wieloznaczność metaforycznego wyrażenia „nieprzytomne życie”,
- i) rola środków stylistycznych w uwydatnianiu uczuć (np. słownictwo związane z muzyką, symbolika czerniącego się lasu).

6. Sposób przedstawienia postaci ojca, np.:**0–4**

- a) surowy, twardy,
- b) związany ze wsią (z ziemią),
- c) religijny, przywiązany do tradycyjnych wartości,
- d) pokorny wobec Boga,
- e) nieprzychylnie odnoszący się do miasta i miejskiego stylu życia,
- f) osądzający,
- g) nieufny,
- h) mówiący prostym językiem,
- i) wyrazisty opis ojca (wyodrębnienie ust, rąk, oczu).

- 7. Sposób przedstawienia relacji między synem a ojcem, np.:** **0–3**
- a) dominująca w tekście rola syna (rola tytułu),
  - b) otwarta przestrzeń spotkania syna z ojcem (miedza, niebo, łąka, las),
  - c) silny związek z ojcem – ojciec jako autorytet, miłość do ojca, szacunek, pokora,
  - d) poczucie zdrady wartości ważnych dla ojca,
  - e) wyrzuty sumienia,
  - f) chęć wytłumaczenia się, uzyskania przebaczenia,
  - g) świadomość niemożności porozumienia się (rozejście się dróg syna i ojca),
  - h) liczne opozycje (np. wieś – miasto, siwa łąka – czerniący się las, szczerłość – kłamliwa pokora),
  - i) symbolika słów-kluczy – ręka, las, siwa łąka, różaniec, miejski teatr,
  - j) rola pytań w wyrażaniu uczuć (niepokoju, lęku, smutku).

- 8. Podsumowanie** **0–3**
- pełne**, np.: omówienie specyfiki spojrzenia na relacje między ojcem a synem w wierszu Zbigniewa Herberta i w wierszu Tadeusza Nowaka – zauważenie podstawowych podobieństw i różnic, wskazanie najważniejszych cech obu wypowiedzi poetyckich, przywołanie kontekstów; (3)
- częściowe**, np.: omówienie specyfiki spojrzenia na relacje między ojcem a synem w wierszu Zbigniewa Herberta i w wierszu Tadeusza Nowaka – zauważenie podstawowych podobieństw i różnic; (2)
- próba podsumowania**, np.: podjęcie próby omówienia specyfiki spojrzenia na relacje między ojcem a synem w wierszu Zbigniewa Herberta i w wierszu Tadeusza Nowaka lub zauważenie podstawowych podobieństw, lub różnic. (1)

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy zostały przyznane punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym; **2 p.**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka; **2 p.**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja; **8 p.**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja; **6 p.**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia; **4 p.**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych; **2 p.**

– język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

– bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); **2 p.**

– poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. **1 p.**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY **0–4**